palvel sellest ametist. 1923—26 toimetas K. ajakirja »Eesti Majandus«. Ka kirjutab ta ajalehtedes, m. s. *Homo oeconomicus*'e nime all, tulunduspolitilise sisuga artikleid. 1926. a. kevadsemestrist peale loeb ta Tartu ülikoolis ülesandel statistika ja tulundusgeograafia üle. Eesti ühiskondliku mõtte arenemisloos omab K. tähtsust marksistlikkude ideede hea tundjana ja levitajana (hiljemini näib ta neist siiski olevat loobunud). Tema tõlkes ilmus A. Bogdanovi »Lühikene majanduse teaduse õpetus« (Tartu, 1907); peale selle on ta avaldanud albumis »Ääsi tules« I (Peterburis, 1908) pikema poleemilise kirjutise H. Pöögelmanni (vt.) marksismi käsitluse vastu ja iseseisva rahvastikustatistilise uurimuse »Rahva arvu kasvamine Eestimaal« albumis »Noor Eesti« V (Tartu, 1915); ilm. ka eriraamatuna s. a.

Isikl. j. m. saadud andmed. *T.*

KÖPP, Johann, teoloog, ajaloolane, politika- ja haridustegelane, sünd 28. X 1874 Helme klk. Oldres; kasvas üles Turneshofi mõisas Ergmäe klk. Lätimaal, kus isa kutsariks oli. K. õppis Valgas eesti Peetri koolis ja linnakoolis, oli lühemat aega Antslas Võrumaal koduõpetajaks, jätkas õppimist Hugo Treffneri eragümnaasiumis ja tegi Riia Nikolai gümnaasiumis eksternina lõppeksami 1896. a. Samal a. astus K. Tartu ülikooli usuteaduskonda, mille lõpetas 1906. a. kandidaadi astmega; üliõpilasena oli ta Eesti Üliõpil. Seltsi liige ja kolm semestrit selle esimees. Juba linnakooli õpilasena (1891) saatis K. »Olevikule« sõnumeid Valgast. 1893. a. peale avaldas ta »Postimehes« teateid ja vähemaid tõlkeid; oli 1897—98 ajuti »Postimehe« toimetuse liige, pärast refereeris mitme a. jooksul väliskaastöölisena Läti lehti ja kirjutas kuukirjale »Lindale«. 1907. a. pidas K. prooviaastat Palamusel, asus sügisel Pärnu, kus usu- ja eesti keele õpetajaks sai mees- ja naisgümnaasiumides; oli sealse Eesti Kooli Seltsi abiesimeheks ja Krediit-ühisuse nõukogu liikmeks. 1909—22 on K. Laiusel kirikuõpetajaks, dets. 1916 kuni kevadeni 1918 selle kõrval Tartu ülikooli juures tegeliku usuteaduse erakorraliseks professoriks õigusega lugeda eesti keeles (esimene säärane õppekohustus Tartu ülikoolis); suvel 1919 määrati ta Tartu Eesti ülikooli loomisel usuteaduskonna korraldajaks, siis dekaaniks (kuni 1921. a.), 1919. a. nov. uuesti tegeliku usuteaduse professoriks. 1923. a. algusest peale kuni 1. XII 1925 oli K. Vabariigi Valitsuse nimetusel ülikooli prorektoriks, mispärast Laiuselt lahkus ja Tartu elama asus. Praegu (1927) professorina tegev, ühtlasi olles professorkonna valimisel ülikooli prorektoriks edasi.

Omas kutses on K. silmapaistvat osa etendanud eesti ev.-lut. usu kiriku elus. Koguduse õpetajana püüdis ta distantsi hingekarjase ja rahva vahel vähendada, võttes osa kultuuri ja hariduspüüetest. 1910. a peale töötas uue eestikeelse piibli tõlke valmistamise komisjonis; 1917—19 juhatas ta esimesel kirikukongressil valitud ev.-lut. kiriku põhikirja komisjoni; 1919—23 oli konsistooriumi liige. K. esines kirikukongressidel ja esimestel kirikupäevadel sihtimääravate kõnedega ja ettepanekutega kiriku korralduse kohta. Ta pooldas vaba rahvakiriku aadet: riik ja kirik olgu lahutatud, kiriku valitsemine rahva enese käes; kirik kooskõlastagu oma tegevust rahva hingeelu nõuetega, kuid jäägu ometi ühendusse minevikuga ja arvaku kõiki neid oma liikmeks, kes oma lahkumist ei teata. Ka rõhutas ta usupuhastusega võidetud ristiinimese vabadust ilma vaheineesteta ühendusse astuda Jumalaga ja hoiatas hinge vägistamise eest välise autoriteedi ja võimu abil. Kiriku küsimusist avaldas K. »Päevalehes« 1921—22 rea artikleid. Ülikooli õppejõuna omale ülesandeks seadnud viia üliõpilasi rahva usulise hinge mõistmisele, pidas K. loenguid uue aine, usulise rahvateaduse, üle; selleks kasutas ta eesti vanavara, uurides ka Hurti kogusid Helsingis ja kogudes andmeid rahva usuelust minevikus (1926. a. suvel töötas ta sel otstarbel Rootsi riigiarhiivis). Dekaanina oli K. usuteadusk. korraldaja uutel alustel. K. tegeles ka usuõpetuse metoodika küsimustega; 1925 seadis ta kokku haridusministeeriumi ülesandel uue usuõpetuse kava keskoolidele ühes seletuskirjaga ja juhatas usuõpetuse metoodika kursust õpetajaile; pidas ülikoolis 1925—26 usuõpetuse alal teoloogidele didaktilis-metoodilist seminari; redigeeris J. Järve kokkuseatud »Usuõpetuse lugemiku« (Tartus, 1924), mis algkooli usuõpetuses uusi teid käib. Kiriku ja usu elu kohta on K. avaldanud kirjatööd: »Usupuhastus ja kirikuvalitsuse korraldus« (Usupuhastus eestlaste maal 1524—1924, 1924), »Usu- ja kirikuolud Eestis« (Koguteoses »Eesti maa, rahvas ja kultuur«, 1926), »Usulisi liikumisi Eestis« (Usuteaduslises Ajakirjas 1926, nr. 1). K. ilmutab neis laiaulatuslikku ülevaadet oleviku seisukorrast ja kodumaa ajaloo tundmist. Praegu kuulub K. Eesti mineviku, iseäranis kodumaa kiriku- ja haridusloo paremate tundjate hulka. Käies V. Reimani radasid, kes teda E. Ü. S.-is juhtis kirikuarhiivides, Eesti ajalehtedes ja muudes üldallikates leiduvate andmete kogumisele, millistest tuleb edaspidi üles ehitada eesti rahva ajalugu, on K. kutsetöö kõrval püüdnud teostada seda aadet ja saavutanud siin hoolsa ja leidliku uurijana tunnustatud tagajärgi. Juba üliõpilasepõlves avaldas